

"הדים"

קורות יהודי דרוהוביץ' בוריסלב והסביבה

1850-1944

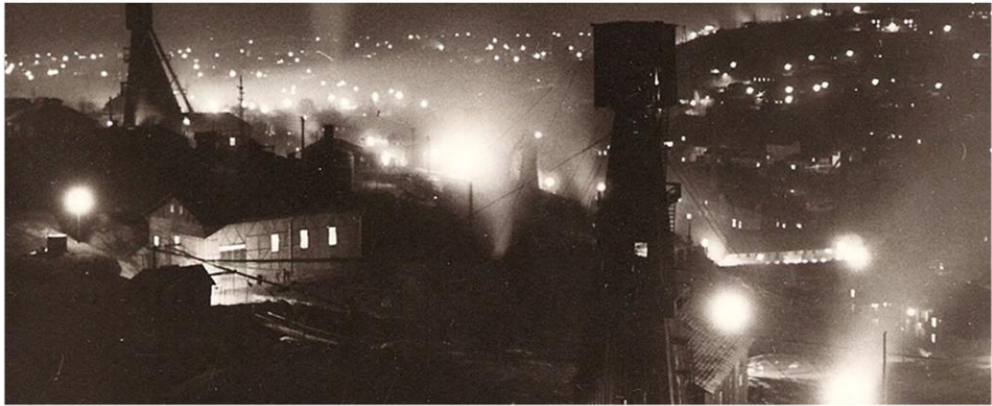
דניאלה מבור, 2022

ארגון יוצאי דרוהוביץ', בוריסלב והסביבה
DROHOBYCZ, BORYSLAW AND VICINITY ORG.

ארגון יוצאי דרוהוביץ', בוריסלב והסביבה
DROHOBYCZ, BORYSLAW AND VICINITY ORG.

"הדים"

**ו.ו. העידן הפולני
1919-1939**

על מה נדבר היום

- הרפובליקה הפולנית השנייה
- משבר כלכלי
- רוחות לאומניות ואנטישמיות
- בעיות פרנסה ותוצאותיהן
- חיי יום-יום - בתיים, תנועות נוער, תרבות

Dniepropetrovsk. Fair.

שנה	אוכלוסייה כללית	אוכלוסייה יהודית	אחוז היהודים באוכלוסייה	
1921	26,376	11,833	44.9	דרהוביץ'
1931	32,246	12,931	40.1	
1921	31,166	10,149	32.5	בוריסלב*
1931	41,500	11,994	28.9	

* 1921 - העיירות פוטוק, מרז'ניצה וטוסטנוביצה סופחו לבוריסלב

ראשית שנות ה-20 ניסיונות השתלבות

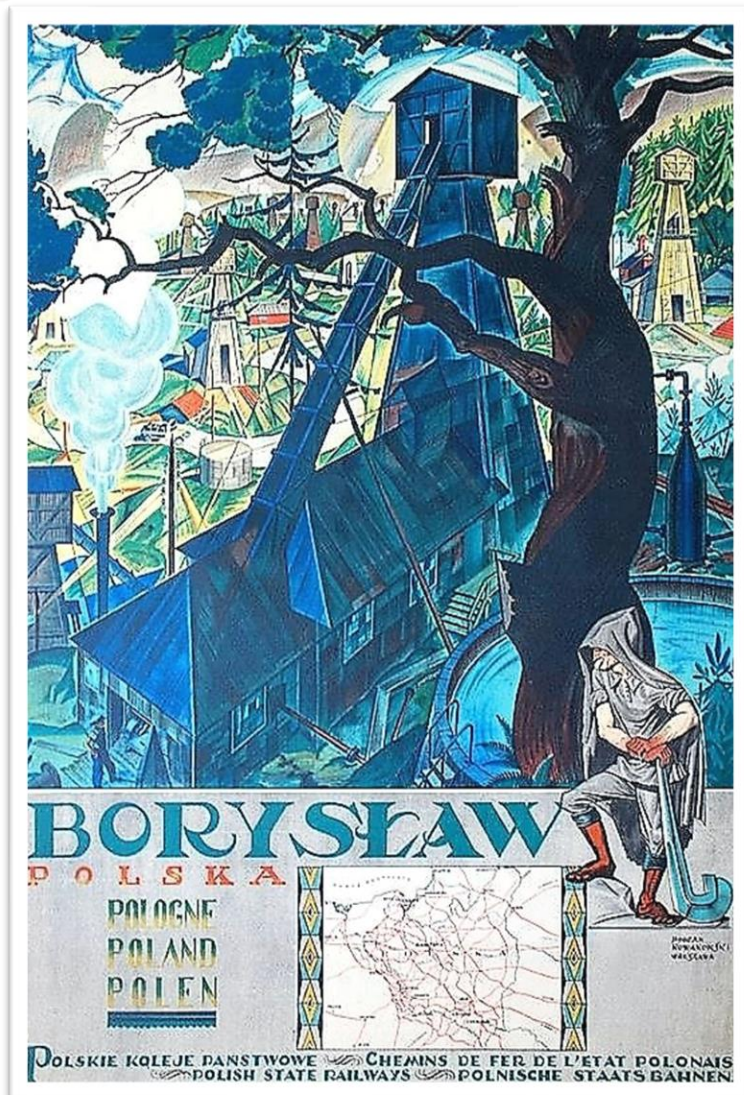

- יהודים רבים תומכים בהקמת הרפובליקה הפולנית השנייה
- מצטרפים ללגיונות של המרשל פילסודסקי במלחה"ע ה-1
- בבוריסלב מוקם סניף של ארגון הלגיונרים היהודים-פולנים
- ציפיותיהם של היהודים תומכי הרפובליקה הפולנית השנייה,

נכזבות

שנות ה-20 בפולין שינויים פוליטיים-היסטוריים

- אי יציבות שלטונית
- משבר כלכלי
- פיטורים המוניים
- חקיקה לאומנית מפלה מיעוטים, כולל יהודים בתחום התעסוקה
- הגבלות מפלות של רישוי עסקים ובעלות על תעשיות תשתית
- בעלי מפעלים ומכרות יהודים נאלצים להיכנס לשותפויות עם פולנים

"בימים אלה, נמכרו efe חכרות גדולות, פנטו (Fanto), נפטא ודומברובה (Dąbrowa)
לתאגידים צרפתיים... חמש מאות עובדים בקוריסלס וסביבתה מצאו עצמם ללא פת
לחם; הרעה מציץ לתוך חלונותיהם וכבר הוא ניצב בפתחם..."

Josef Roth, "Das Polnische Kalifornien," Frankfurter Zeitung, June 29, 1928

מה נשאר מן ההגמוניה היהודית בתעשיית הנפט?

רבים משועי הנפט ובניהם עזבו לוינה ופריז
בעלי האמצעים שנשארו, פועלים לחיזוק הקהילות
תשלובת פולמין הממשלתית מפטרת את העובדים היהודים
מספר קטן של חברות נפט, גז ואוזוקריט העסיקו יהודים

- תאגיד מלופולסקה (Małopolska)
- תאגיד גליציה
- האחים גולדמן בבוריסלב ומרז'ניצה
- שותפות שרייר-גרטנברג באוריץ'
- האחים שפיצמן, שותפות ארדהיים-קורנהאבר-מנדלסון-גוטסמן

"אבא עבד בחברה בשם "מלפולסקה", שבה היה אחראי על חדר הדוודים של האדים
[ק'טור] להנעת המכונות... הקידוח בו אבי עבד נקרא "אגלון" והיה בשלבי שאיבת נפט
בצומק של 1600 מ'. אבי יצא לעבודה כל בוקר וחזר לאחר ממשורת של שמונה שעות
עבודה. אבא היה איש דתי מאד והיה הולך להתפלל כל יום לפני העבודה. בשבת היה לו
סידור עם אחד מצובדי המשמרת, גאייבסקי, שהיה נוצרי. גאייבסקי עבד בשבת במקום אבא
ואבא עבד במקומו ביום ראשון."

לשק שפר, הדרכ משובי העיר

שנות ה-30 - עולם פולני אמיץ, חדש (1)

- חקיקה מפלה ורוחות לאומניות-אנטישמיות
- יהודי דרוהוביץ' ובוריסלב מפוטרים ממשרותיהם בתעשיית הנפט ופונים למסחר, 25% אבטלה בקרב הגברים
- הקהילות משקיעות בחינוך (תיכון והשכלה גבוהה)
- חלק גדול מן הצעירים חוזרים מלימודים גבוהים ואינם מוצאים עבודה במקצועם

”אבי... פוטר מעבודתו בשנים 1926–1927 והמשפחה מצאה את עצמה ללא מקורות פרנסה.
אבי פתח חנות קטנה ואמי ניסתה לעזור לו בתפקיד של כובענית. אבל בעיקרון הם לא
הצליחו להתפרנס... אבי עלה את הבית ועבר לעבוד (בהארות נפט) באורלייזה ואז מצבנו
קצת השתפר.”

ארנולד דיסטלר, בוריסלר

Ldž. 369/1932.

W Drohobyczu, dnia 14. marca 1932.

Komitet Ratunkowy zawiadamia, że w tym roku będą mogły korzystać z bezpłatnego
PRZYDZIAŁU MAC ŚWIĄTECZNYCH
tylko te osoby, które należycie wypełnią kartę rejestracyjną i przedłożą takową Zarządowi Gminy Żydowskiej do 28. marca br. włącznie.

Karty rejestracyjne wydają bezpłatnie:

1. drukarnia J. Loewenkopfa, Rynek,
2. skład papieru S. Tanne, ul. Piłsudskiego,
3. kancelarja Gminy wyznaniowej żyd. w Drohobyczu,
ul. Sobieskiego.

Przewodniczący Komitetu Ratunkowego:
Dr. TANNENBAUM.

רעטונגסקאמיטע ביי דער יוד. קהלה
איז דראהאביטש.

דאדאב'יש, דעם 14. מערץ 1932

369/1932 77NY

קונדמאכונג.

דאס רעטונגסמאטשע איז מדיע און הייארד וועלען
 ביי דער

פערש'לונג פון מצות טל פסח

נא ר' ראובן פערמאנען בערלין ביטונט ווערען וועלכע ווערען
פאררענען א געשטענע איינפירטע רעסטרענט און פארמאט
אין דער מלחמה פערמאנען ביז צי דעם 28 מערץ ה' .

די רעיסטראצי-בלאנקעטטען זענען צו בעקומען אומקסט:

1. איז דער דרוקער? לעזענאמאן, רינגפלאץ,
 2. איז פאפיר געשעט מאנע פילטוסטויבאן,
 3. איז דער מאטעריאל פון דער יודישער סדרה,
- סאבאטעסאן.

דער פארזעצער פון דעם ריטונגסאמיטע:

דר. מאנענבוים.

P.T.

Żydowski Komitet ratunkowy postanowił jako jeden z środków doraźnej pomocy uruchomić Kasę zapomogową

„GMILAS CHESED“.

Działalność „Gmilas Chesed“ polegać będzie na udzielaniu pożyczek spłacalnych w ratach tygodniowych.

Podpisany Komitet zwraca się do ludności żydowskiej z prośbą o jaknajliczniejsze przystąpienie do stowarzyszenia „Gmilas Chesed” z wkładką miesięczną poczynawszy od 50 gr.

Delegaci podpisanego Komitetu odwiedzą w najbliższych dniach obywateli celem przyjęcia zgłoszeń na członków.

Prosimy o poparcie nas w tej akcji.

Dr. Z. Barmasz Inż. Goldwasser Józef Hules Dyr. Eljasz Schnepl.

פ. מ.

דאס רעמונגס-קאמיטע האט בעשראסען כדי צו הערפערן דער יודישער בעפעלקערונג צו רעאקטיווירען דעם

"גמילות חסד" פער"יין.

דער צוועק פון גמילות חסד פערדיין איז
צו ליידען די וואס דארפן
אויף קליינע אבנאדאלינגען.

מיר בעטען אונזערע ברידער זיי זאלען
ביימערעטען דעם פערזין גמילתיחסד אלס
מיטגלידער מיט מאנאטסביימערענע פון
וועניגסטענס 50 גראשען.

צו דעם צויעס וועלדען און די נעכסטע מען דעלעגאטען בעינען די בעפערמענט
די ענגלענד צו נאכגען ביידעסדעקאראציעס.

במד' בעטת' אנו' אין דע' ארצ' צי אומע' שטיצע'.

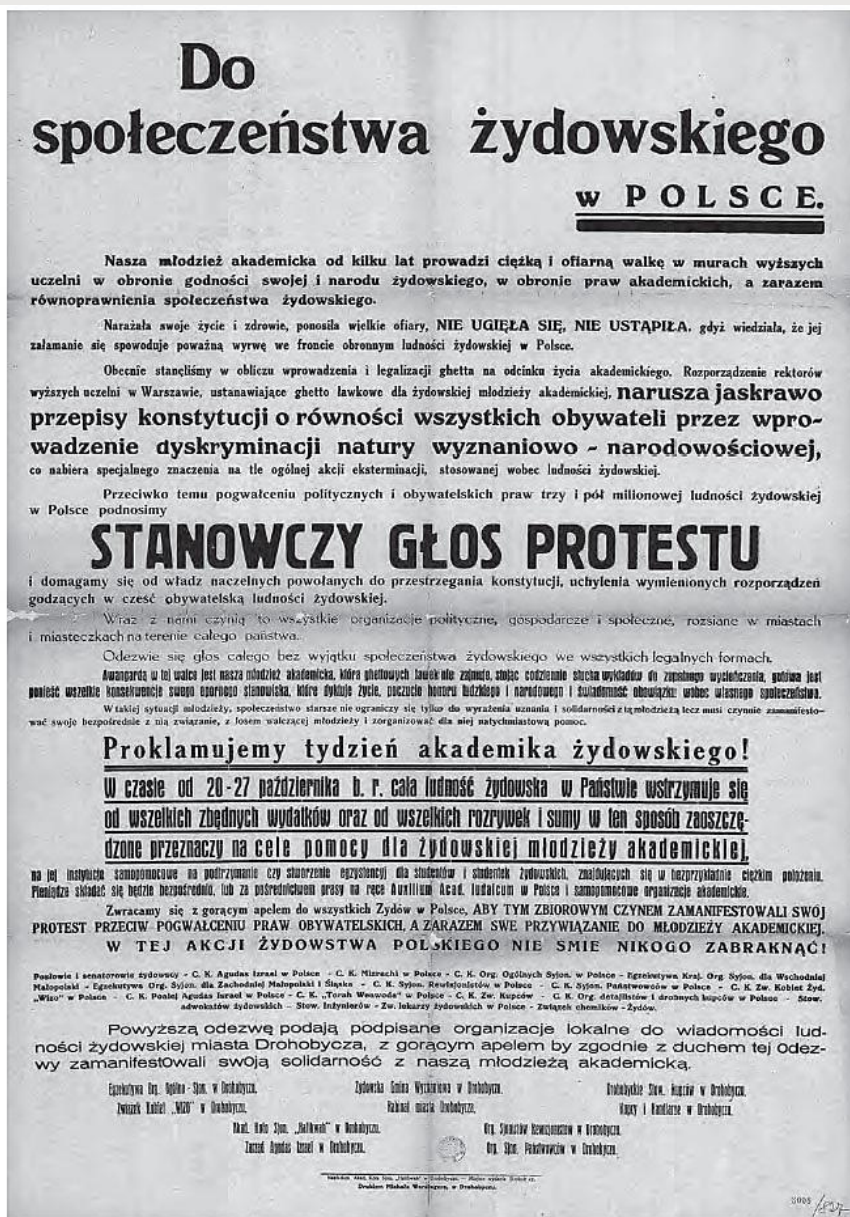
ד. א. וישע בר'ש אינוס. נאדוואסער יוסף הירלעס דור. אלי טנעפ.

"באאן הנפט, בחתי הליקוק, במכרות שצווה ובמשרדי מכאליס, הוצסקו לפני המלחמה פוצלים וצובדים יהודים, שהיוו חלק משמעותי מכלל הצובדים. בהוריסלף, היוו צובדים יהודים 50% ובדרהוביץ' מאל 60% מכלל הצובדים בתעשייה. שינויים שהתחוללו לאחרונה... ארמו מצומצום כללי במספר הצובדים המוצסקים בתעשייה. אכל מדניות חרם מכוונת ארמה לחיסול חמור במיוחד של צובדים יהודים.

פיטורי הפוצלים והצובדים היהודים היה במיוחד חריץ בהשוואה למצומצום מספר הצובדים הכללי. אצוד הירידה הכללית השיצור הצובדים מראשית שנת 1925 עד השנה הנוכחית, היא בסביבות 20 אחוזים, הרי שהירידה בקרב הצובדים היהודים מליצה ל-70 אחוזים מתוק אלה שהוצסקו בעבר."

Głos Drohobyczko-Borysławsko-Samborsko-Stryjski, 1929

שנות ה-30 - עולם פולני אמיץ, חדש (2)

• נפתחים מפעלים ובתי מלאכה רבים שפועלים כספקי שירותים

– ברנר- ליבר –וולושנסקי, נאדל-כץ, מרמלשטיין-הנפלד

• מוקמת חברת נפטא (שותפות משפחות גרטנברג-גולדמן-

פולנים)

• גידול בשכבת האינטליגנציה ומעמד הביניים

• לקראת סוף שנות ה-30 נוספים מומחים יהודים לתעשיית

הנפט - מהנדסים, מנהלי חשבונות, עו"ד

• 1937 – האוניברסיטאות הפולניות מנהיגות "ספסלי גטו"

לסטודנטים יהודיים

חיי יום יום

- אוכלוסייה - פולנית, אוקראינית ויהודית, וכן גרמנים ואוסטרים
- שפות - פולנית ואוקראינית (שפות רשמיות), גרמנית, עברית
בבתי"ס יהודיים ותנועות הנוער
- בדרוהוביץ' - וילות לעשירים, מעמד ביניים בדירות מרווחות,
עמך ב-LAN
- בבוריסלב - בתים חד קומתיים ורובע עמך ב-WOLANKA
- אוירה קוסמופוליטית, עיתונים מחו"ל, הופעות ובתי קולנוע
- מוסדות קהילה, "הבית היהודי", אגודות ספורט, פעילות ציונית
- בתי ספר יהודיים בשתי הערים, בי"ס תיכון יוקרתי (בלאט)
בדרוהוביץ'

על חיי היומיום בשנות ה-30

אהרון וייס, בוריסלב

<https://www.youtube.com/watch?v=j-Fp8bvcrvs>

על חיי היומיום בשנות ה-30

מרילה בירמן ז"ל, דרוהוביץ'

<https://vimeo.com/729473996>

"מספר התושבים היהודים בעיירה... לא עלה על כמה
 אלפים בודדים, אבל כעלו בה התנועות ארדוניה,
 הרביליוניסטים, בני עקיבא והצופים היהודים. תחרות עלה
 הייתה קיימת ביניהם, מאבק על איוס חברים חדשים, בני
 עשר בערך. השלטונות הפולנים עשו ככל יכולתם על
 מנת לטפח את התנועות הציוניות כדי להפטר מן
 היהודים. בחאים הממלכתיים הפולניים הולחנו הצופים
 היהודיים להופיע שם אחת עם הצופים הפולניים.
 נבדלנו בצבאי המדים. אנחנו לבשנו "רובסקות", כותנות
 אפורות וצניבות צבאיות בהתאם לשכבת האי. שכבת
 "הרצליה" הצעירים, בצניבות ירוקות. "דאניה"
 המבוגרים, בצניבות צהובות..."

צ'מה אברילנד

נערים בקבוצת השומר הצעיר "להבה" עם
 המדריכה גברת קליין
 לפני יציאתה לארץ-ישראל. בוריסלב. 1927

"האורדוניה שלי עסקנו באימונים טרום-צהאיים עם מקלות
 במקום נשק, לקול פקודות בסגנון ארץ-ישראלי, סיורים
 בסביבה ולילנה בשטח. מחנות הקיץ ארכו שבועיים וכללו לינה
 באוהלי שדה וכן את המנהל המאונה של אניבת הדגל בסגנון
 ארץ-ישראלי. הפעילות כללה גם לימוד שירים עבריים, קצת
 עברית ואיגורפיה של ארץ ישראל שמפותיה קישטו את קירות
 המועדון... בערבי שישי, רוב הנוער היה מתאסף בצפיפות
 במועדון, שרים ושמחים באחווה חברים... חיי התנועה התקיימו
 תחת פיקוחם של שליחים מן הארץ... השליח היה מטייל אתנו
 בסביבה המיוערת, היפהפייה, מספר לנו על ארץ ישראל ואנחנו
 שתינו בשקיקה כל מילה ומילה, מוקסמים."

אברהם האופטמן, תנועות הנוער

Wieczór sederowy w kibucu hachszary „Achwy” w Drohobyczu.

פוליטיקה וממסד

- 1927 – מעמד עצמאי לקהילת בוריסלב
- במועצת העיר בדור' – לציונים 9-11 מושבים מתוך 36
- לאון טננבאום, דרוהוביץ' - ראש הקהילה (1924-1939)
- וסגן ראש העיר (1924-1928) ושוב בשנות ה-30
- ריבוי מפלגות בקהילה

דרוהוביץ' 1919-1939

<https://vimeo.com/729471832>

בוריסלב 1937-1939

<https://www.youtube.com/watch?v=EEYAY-ffHm0>

"לאחר מספר שעות של שוטטות מערבה, נפקחו עינינו בתימהון ואולנינו נפערו
לשמע קולות ומקצבים של כרק אדואל."
הרמן אייברמן, יומנים, מלבוב לדוהוביץ'

אלבום

**דרוהוביץ' ובוריסלב
1919-1939**

בוריסלאב - מראה כללי

חנוות ספרים וספרייה של א. ווילף, בוריסלאב

קבוצת כדורגל ביתר, דרוהוביץ' 1935

קבוצת כדורגל, בוריסלאב 1923

תנועת הנוער הציוני

החילוף הכסף ציוני, פאזאט ההכשרה אחווה, דרוהוביץ'

חברי קיבוץ ההכשרה אחווה, בוריסלף 1933

נערות בתנועת נוער ציונית